

A Jászberényi Campus közösségépítő szerepe

Varró Bernadett

*Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus
Alkalmazott Neveléstudományi Intézet*

A *Jászberényi Campus közösségépítő szerepe* című tanulmányomban az egykori jogelőd Jászberényi Magyar Királyi Állami Líceum és Tanítóképző Intézet, ma már az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus közösségépítő szerepét vizsgálva, egy kicsit vissza kell nyúlni a történelemben, hiszen a kezdetekben a népoktatás, a közösségteremtés nagyon egybeforrt, s irányítói elsősorban a papok és a tanítók voltak.

A Jászság népoktatásában, közösségteremtésében nagyon fontos szerepet töltött be a tanyai iskolák létezése, hiszen nagy kiterjedésű, szétszórt tanyavilág alakult ki a Jászság területén. Az első tanyai iskoláztatásról szóló jegyzőkönyvi feljegyzés 1842-ben született. 1896-ban már 12, 1936-ban pedig már 43 tanyai iskolában 58 tanító működött a Jászság területén.

Ezek a tanyai iskolák lettek a kulturális élet központjai. Ugyanazon a helyen hol oltárt építettek a tanítók a szülőkkel, hogy tudjon a faluból kijáró tiszteletes misét tartani, hol színpadot építettek a karácsonyi műsoros esthez. De volt ott színdarab, táncmulatság is, s óriásiak voltak az erőfeszítések az analfabetizmus felszámolására.

A gazdasági és kulturális fejlődéshez hozzájárultak a különböző társadalmi szervezetek is. Ilyen volt például Jászberényben, az 1893-ban megalakuló Gazdakör. Tagjainak felajánlásaival teremtették meg az 1896. október 1-jén megnyíló jászberényi Magyar Királyi Földműves Iskolát. Az iskola alapításának a gondolata már 1870-ben felmerült, mivel a gazdasági ismeretek hiánya miatt a mezőgazdasági termelés fejlődése nagyon lelassult (Lóczi, 2006). A gazdasági ismeretek oktatása mellett az iskola feladata volt a mintatangazdaság létrehozása, a hozzáforduló gazdák tanácsokkal való ellátása s tanfolyamok, előadások keretében a gazdasági ismeretek terjesztése.

Az 1917. október 11-én megnyílt Jászberényi Magyar Királyi Állami Líceum és Tanítóképző Intézet alapító okiratában gróf Apponyi Albert célként megjelölt szavakkal nyitotta meg az ideiglenes hajlékul szolgáló állami iskola Kossuth Lajos utcai Morgó iskolájának egyemeletes épületében az első tanévet:

„A magyar nemzet jövője érdekében népoktatási ügyünk akként fejleszteni-dő, hogy a magyar nép a nemzetek nagy versenyében sikerrel állhassa meg a helyét, valláserkölcsei érzületének szilárdságával, hazája és embertársai iránti kötelességérzetével, valamint komoly tudásával a nemzeti vagyonosodás tevékeny munkása is legyen. Erre a nagy feladatra elsősorban a jó iskola készíti elő a nemzedéket...a nemesért, a szépért hevülni tudó és mindenkinek felett a kötelességteljesítésre mindig kész művelt tanító...”. (Jantsky, 1947, 3. o.)

A Jászság széles iskolázatlan rétege mellett azért megtalálható volt egy szűk populációt jelentő értelmiségi, polgárosult réteg, amely jelentős eredményeket ért el, s kedvező hatással volt a térség népművelésére. Kezdeményezésükre és vezetésükkel már az 1870-es években sorra alakultak az olvasóegyletek, olvasókörök. Eötvös Józsefnek, aki a műveltségterjesztés legfontosabb eszközének a népoktatást tartotta (Bényei, 1998), a népoktatási körök létrehozását célzó felhívására Jászberény város tanácsa 1871. február 11-én már népoktatási kör létrehozását sürgeti a közművelődés érdekében (Blénessy, 1967). A Jászunkság pedig 1881. március 12-én cikksorozatot indított a felnőttnevelés fontosságáról.

A Jászság egyleteinek, egyesületeinek megalakulásában a katolikus egyháznak meghatározó szerepe volt. Rövid idő alatt az egész Jászságot átfogó egyházi irányítású egyleti hálózat jött létre, amelyet tovább szélesített a katolikus legényegyesületek megalakulása s Jászberény legnevesebb társas körének, az Uri Casinónak a létrejötte (Jászberényi Hírlap, 1899).

A Gazdakörnek volt köszönhető, hogy a népfőiskolák szelleme – amelyek a népművelési munkának egyik legjelentősebb színterei voltak – sem kerülte el a Jászságot. A jász népfőiskolák szülőatyja, „grudtvigja” dr. Czettler Jenő, Jászárokszállás szülőtte volt. 1920-ban Czettler Jenő a Magyar Gazdaszövetség elnökeként többször említi példaként, a hazai megújulás lehetőségeként Magyarország szívében a Jász nemzetiségi alkotmányt, ezt az igazi kisbirtokos demokráciát, amely évszázadokig képes volt fenntartani saját igazgatási, igazságszolgáltatási és oktatási intézményeit (Czettler, 1995). A jász községek (városok), a népes tanyavilág népművelését jól segítette a Jászságot mindig is körülövező történelmi légkör s a jász identitás. Gazdakörökben egyre erőteljesebben hangzottak el a kívánságok a népfőiskolai tanfolyam megteremtésére. A Jászság fővárosában, Jászberényben az időközben társaságba tömörült jászsági tollforgatók és művészek folyóirata, az Ugar tette közzé a felhívást, és a KALOT (Katolikus Agrárfjúsági Legényegyletek Testülete) segítette az egész jászság területén egy népfőiskolai tanfolyam felállítását (Kiskun, 1943). Az első jász népfőiskola megalakulásáról a Jász Hírlap 1942. január 10-én adott hírt (2. számú melléklet) *Megnyílt a jászberényi népfőiskola* címmel, amelyre 50 ifjú jelentkezett.

Az előadók különös figyelmet fordítottak a fiatalok értelmi, érzelmi, akaratfejlesztésére, a személyiségfejlesztés mellett a közösség előtti szereplésre. A programban fontos szerep jutott a népi kultúra, a természeti adottságok megismertetésére. Az elméleti, gyakorlati órák, az egyéni tanulás egységét a tanítóképző intézet és a szakiskola gazdag szertárai és a könyvtárhasználat lehetősége segítette elő.

A tanítóképző intézet vezetői és a tantestület a tanulmányi munka mellett mindig nagy hangsúlyt fektetett a Jászság iskolán kívüli népművelési munkájára. Már az első évek munkája, nyilvános szereplése kivívta a helybeli társadalom és a környező települések megbecsülését. Célul tűzték ki a tanyai tanítók képzését, de az erdélyi és kárpátaljai tanítók részére két nyáron is tanítói átképző tanfolyamokat, illetve iskolán kívüli népművelési tanfolyamokat tartottak (Kopácsy, 1972). Az 1933–34-es iskolai évben a téli hónapokban 45 népművelési előadás megtartásáról számol be az intézmény értesítőjében az iskola egykori igazgatója, Móczár Miklós. Az intézet ötödéves növendékei pedig még 12 pedagógiai, magyar irodalmi, magyar történelmi, természettudományi, zeneművészeti és művészettörténeti tárgyú népművelési előadást tartottak (Móczár, 1934). Móricz Zsigmond a jászberényi látogatása során tapasztaltakról elismerő szavakkal nyilatkozik a Pesti Napló 1934. december 2-i számában (1. számú melléklet).

A történelmi múltjából, a kialakult széles tanyavilágot jelentő településszerkezetéből is adódó nagyfokú művelődési lemaradást a népoktatási törvény megjelenésétől a Jászság az összefogással, a jászokra jellemző kitartó elszántsággal jelentős mértékben leküzdötte. Ezt a lendületet viszont a háborús időszak erősen megtörte.

1945 őszén kezdte meg a Független Kisgazdapárt és a Parasztszövetség helyi vezetősége a második jász népfőiskola szervezését. A megszervezésével, a tananyag összeállításával a Független Kisgazdapárt Tóth Gyulát, a tanítóképző intézet tanárát és Simon András gimnáziumi tanárt bízta meg, 22 jászberényi és járási parasztfiú vett részt az 1946. januártól március végéig tartó bentlakásos tanfolyamon (Kopácsy, 1972). A népfőiskola célja a fiatalok általános műveltségének továbbfejlesztése mellett a modern mezőgazdasági ismeretek átadása volt.

Jászberényben már 1945 őszén megalakult a Szabadművelődési Tanács, amelyben jelentős munkát fejtett ki a tanítóképző intézet tantestületének egy része a „szabadművelődés” elnevezésű iskolán kívüli népművelés terén. Jantsky Béla igazgató volt a helyi Szabadművelődési Tanács elnöke, Tóth Gyula tanár a titkára. A tanári kar többi tagja oktatói munkája mellett kiemelkedő társadalmi szerepet vállalt: Berzátzy László, Blénessy János, Csekő Árpád, Tanay Antal. A vármegyei Népművelési Bizottság tagjai között találhatjuk Árpássy

Gyulát, a tanítóképző intézet tanárát, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye Helyi Iskolánkívüli Népművelési Bizottságának elnöke szintén a tanítóképző intézet tanára, Blénassy János volt (2. számú melléklet). Munkájuk eredményeként a minisztérium a Jász-Nagykun-Szolnok vármegye szabadművelődési ügyvezetői részére rendezendő egyhetes továbbképzési tanfolyam megszervezését és lebonyolítását a tanítóképző tanáira bízta, amely 1947 augusztusában zárult sikeresen (Jászkürt, 1947a). 1947. november 1-jén a Jászkürt számolt be az 1947 őszen, Bognár Gyula szervezésével s a város Szabadművelődési Tanácsának patronálásával létrejövő József Attila Szabadegyetemről. Az előadás-sorozat keretében országos híré tudósok, művészek, írók vállaltak szerepet, s ennek eredményeként a városban szellemi pezsgés indult el. A Kodály Zoltán tiszteletére rendezett intézeti hangverseny is hozzájárult a város szellemi gazdagodásához. „A hangverseny estéjén támadt havas ítéletidő ellenére zsúfolásig megtelt az előadóterem” (Jászkürt, 1947c, o. n.).

A tanyai iskolán kívüli népművelés terén szintén kiemelkedő munkát vállalt a tantestület. Vetített képes ismeretterjesztő előadásokat, műsoros rendezvényeket szervezett és tartott. Bognár Gyula tanár érdeme volt a tanyai vándorkönyvtár-mozgalomban a felsőbb éves tanulóifjúsággal közösen végzett munka (Bognár, 1947). A háború előtti időkben külön-külön kis népkönyvtárak voltak, amelyek a szűkös anyagi lehetőségek miatt alig jutottak tovább 80–100 kötetnyi állománynál, s nem is olyan könyveket tartalmaztak, amelyeket a tanyai ember szívesen olvasott. A háborús pusztítások után alig tudtak ezekből az állományokból használható példányokat megmenteni, amelyek aztán a vándorkönyvtár törzsállományát alkották. A lényege az volt, hogy a körzet központjában, Jászberényben, egyetlen központi könyvtárat létesítettek, s ennek állománya a körzet területén, azaz a tanyavilágban állandó körforgásban mozgott. A gazdasági nehézségek kis híján megghiúsították a vándorkönyvtár indulását, de az összefogás s a tanyák népének művelődés utáni vágya mégis életre keltette. Bognár Gyula vitte lovas kocsin a vándorkönyvtárat, s a könyvek megérkezése után 30–50 órából álló tanfolyamok indultak, ahol a művek megismertetése, megkedveltetése, a közös olvasás, tanulmányozás volt a cél. Ezeket a tanfolyamokat a tanítóképző tanárai, diákjai segítették. A növendékek színes irodalmi műveket elevenítettek meg (Jászkürt, 1947a), s tették vonzóbbá a kulturálódás legfontosabb forrását, az olvasást. Nagy sikere volt az általuk szervezett népi bábszínjátékoknak is. A népi irodalom termékeit, jászági népmeséket, dalos népi játékokat mutattak be. Külön értéke volt ezeknek az előadásoknak, hogy a gyermekeken keresztül csalogatták be a szülőket az önképző körökbe, mivel a vasárnapi színjáték után felkerekedett az önképzőkör, és visszaadta a tanítóképzősök látogatását. A közös műsorra, előadásokra ezek után rendszeresen a tanítóképző dísztermében került sor.

De még sorolni lehet azokat a rendezvényeket, amelyekkel a város és a környező települések kultúrpolitikai arculatát alakították. A gazdasági nehézségek ellenére is így szerveződött az 1946 nyarára tervezett tanyai iskolai tanítók nyári továbbképző tanfolyama: „A tanfolyam résztvevőinek ellátását biztosítani tudjuk. A hét végén 150 tojást kezdünk el keltetni, s ezt saját keltetőgépünkön addig folytatjuk, amíg cca 300 darab csirkénk és 150 kacsánk nem lesz oly módon, hogy a húsellátást biztosítsam” – nyilatkozta az akkori igazgató, dr. Jantsky Béla (Kopácsy, 1972, 13. o.).

A II. világháború után az intézményi formák is átrendeződtek. A korábbi egyleteket, egyesületeket, népfőiskolák rendszerét felváltotta a központilag irányított és minden részletében meghatározott, ellenőrzött kultúrotthonok, majd művelődési otthonok, ifjúsági szervezetek hálózata. Az 1949. augusztus 20-án megnyílt békési művelődési otthont gyorsan követték társai (Kormos, 1996; Tóthpál, 1977). Valóságos társadalmi igény hívta életre ezeket az intézményeket, a szocializmus első éveiben, évtizedeiben a legelemibb kulturális szükségleteket kellett kielégíteniük. Feladatuk között elsősorban a közös művelődés, szórakozás feltételeinek biztosítását, az alkotótevékenység kibontakoztatását, a kultúra eredményeinek terjesztését kell felsorolnunk (Kormos, 1996).

A Jászság területén is megindult ezekben az években a kulturális otthonok kialakításának az időszaka. Elsőként 1934-ben Jászárokszálláson a Petőfi Művelődési Ház épületét építette meg a város közbirtokossága, amely korábban a Közbirtokossági Kör székháza volt, tehát eredetileg is kulturális rendezvények befogadására, megtartására épült.

A Jászság központjában, Jászberényben működő Déryné Művelődési Házat 1949-ben alapították. 1963. április 1-jéig a Víz utcában működött, míg átkerült a város központjában levő épületbe, ahol addig a Hűtőgépgyár Lehel Klubja működött. Ekkor csatolták az intézményhez a Petőfi-kerti klubot, a Szabadtéri Színpadot és a Ferencesek téri színháztermet, s 1959. október 1-jén a művelődési központnak átadták a Barátok temploma melletti, 500 személy befogadására alkalmas színháztermet (Nagy & Tóth, 1970), amelyet még a ferencesek építettek kultúrház céljából a templom mellé a hívek adakozásából. A színházterem átadása után a városban eleven színházi kultúra bontakozott ki, s 1963-ban került át a mai helyére a Déryné Művelődési Ház.

Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus a Jászberényi Magyar Királyi Állami Líceum és Tanítóképző Intézet jogutódjaként 1917 óta meghatározója a Jászság népoktatásának, nép- és közművelődésének, napjaink felnőttoktatásának. Az intézményben oktató pedagógusok, az általuk képzett tanítók, népművelők a történelmi idők szükségleteinek megfelelő szerepkörben közvetítették a kulturális értékeket, oktattak, neveltek, ismereteket terjesztettek, Gárdonyi szavaival a nemzet napszámosai voltak. Az országos

pedagógiai szakfelügyelet a következőket jegyezte fel: „Benne él ez az iskola a társadalom életében, sőt motorja a Jászság kulturális életének” (Intézeti Irattár, 1958. okt. 17. jegyzőkönyv Int. Irattár 1958, o. n.).

Az 1960-as évtizedben folytatott népművelési ismereteknek az oktatása s az 1971–72-es tanévtől speciálkollégiumok, szakosító képzések gazdagították a tananyagot. Közöttük megtalálható volt a népi díszítőművészet képzés. A díszítőművészeti szakkört és kiállításait az ország távoli pontjairól is felkeresték. A Jászkürt 1993. január 30-ai számában (o. n.) kiemelik a 83 éves Fejér Mária tanárnő vezető szerepét: „Ő az, kinek neve fogalom ebben a szakmában...”. Ezek a képzések a mai felnőttképzési tanfolyamok, képzések gyökerei voltak, s egyben előfutárai a főiskolai képzésben teljes jogot nyert szakkollégiumi képzésnek, amely a szakosodás lehetőségét rejtette magában.

A képzés korszerűsítésének folyamatában a következő nagy lépés az 1975-ben főiskolai rangra való emelés volt. A képzési feladat változatlan maradt, de az új képzési szerkezet kötelezővé tette a szakkollégiumok közüli választást, s közöttük szerepelt a népművelés is. A képzés bevezetése elősegítette a társadalmi közművelődési igények szolgálatát, az oktatás és a művelődés szorosabb kapcsolatát, s a későbbi tanító-népművelő, a tanító-könyvtáros, illetve a majdani önálló szakként megjelenő művelődésszervező és könyvtáros szakok előfutára lett.

A népművelési és könyvtári szakkollégisták oktatásának segítésére 1976-ban megalakult a közművelődési tanszék, amely a képzésen kívül sokkal szélesebb feladatkört ölelt fel. Mrenáné Szakálos Ilona a TDK-hallgatóinak bevonásával az Aprítógépgyár szocialista brigádjainak művelődéséhez nyújtott nagy segítséget. Pethő László adjunktus vezetésével pedig Családi Klub-kísérlet indult a Népművelési Intézet támogatásával, amelynek keretében az általános iskolai diákok otthonban élő tanyai gyerekek és szüleik számára szerveztek klubot a családi kapcsolatok erősítése céljából s a család kultúraátadásában betöltött szerepének vizsgálatára (Kopácsy, 1980). Az 1990-től bevezetésre kerülő szakpárok (tanító-idegennyelv-oktató, tanító-könyvtár, tanító-művelődésszervező) strukturális átalakítást sürgettek, melynek eredményeként a 158/1994. (XI.17.) Korm. rendelet 4 évre emelte a képzés idejét.

Ezt követte a szakok önállósodása s a tanítóképzés mellett önálló szakként megjelenő szociálpedagógus, könyvtáros, művelődésszervező, ezen belül is a néprajz, a kommunikátor és a felnőttoktatás-szervező specializáció, ami rohamos hallgatólétszám-növekedést is eredményezett.

Az 1980-as évek végén, a Művelődési Minisztérium javaslatára és támogatásával végzett képzési-kutatási kísérlet eredményeként a népművelés szakkollégiumi képzés 1988-ban négyéves, diplomát adó népművelés szakká fejlődött, amely kezdetben a hároméves tanító, illetve a négyéves könyvtár szakkal szakpárban, később önállóan is indításra is került.

1992-ben tartalmi és szemléleti korszerűsítés eredményeként a népművelő képzést felváltotta az andragógiai alapokon nyugvó művelődésszervező szak, melynek képesítési követelményeit a 129/2001. sz. kormányrendelet fogalmazta meg. Az önálló felnőttoktatói szakma kialakulását már hosszú idő óta hangsúlyozták a szakemberek (Durkó & Szabó, 1999; Feketéné, 2003; Koltai, 2000). A főiskolai kar az elsők között akkreditáltatta és indította a képzést.

A 21. század új pedagógiai paradigma kialakulását hozta magával, amely egyaránt érinti a felnővekvő és a felnőtt nemzedék tanulási folyamatát. Ezt a szemléletet követve a jogelőd intézmény 2006-ban elindította az andragógiai képzést, felváltva a korábbi művelődésszervező szakot. A hallgatói létszám jelentős volt a korábbi művelődésszervező szakon, majd az andragógia szakon is. Az intézmény már a népművelés, majd az ezt követő művelődésszervező és andragógus képzésével arra törekedett, hogy megfelelő tudással rendelkező szakemberekkel lássa el a régió humán szükségleteit. A közösség-szervezés szak alapítása már az Eszterházy Károly Egyetemen belül történt, s azóta a campus levelező képzés keretében minden tanévben indítani tud csoportot. De az utána következő kollégák erről részletesebben is fognak szólni.

A közösség-szervezés szak gondozása szervezetileg is folyamatosan megjelent/megjelenik az intézmény szervezeti struktúrájában.

Az 1976-ban megalakult Közművelődési Tanszék, később a Társadalomelméleti, Közművelődési és Felnőttképzési Intézet keretein belül működő Közművelődési és Felnőttképzési Tanszék, majd a 2005. április 27-i SZIE Egyetemi Tanács 76/2004–2005. sz. határozatával a Jászberényi Főiskolai Kar átszervezésének eredményeként Andragógia és Társadalomelméleti Tanszék megnevezéssel végezte a népművelés, a művelődésszervező, az andragógia szak gondozását. 2016. július 1. fenntartóváltást hozott az intézmény életében, s az andragógusok képzése már az EKE Jászberényi Campus Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet alá tartozó – a tanszék nevét nem változtatva – Andragógia és Társadalomelméleti Tanszék keretein belül folyt az oktatáspolitikai döntése alapján az 2016–17-es tanévig, ekkor megszűnt országosan az andragógusképzés.

A közösség-szervezés BA alapszak 2017. szeptemberi indítása új kihívás elé állította a tanszéket, amely 2022-ben fel is vette a Közösség-szervezési Tanszék megnevezést (Varró, 2017).

A történelemben való visszatekintés jól tükrözi, hogy napjaink közösség-szervező tevékenysége, a közösségi értékteremtés a múltban gyökerezik, amelynek kihagyhatatlan résztvevője volt a térség egyetlen felsőoktatási intézménye, az abban oktató, nevelő tanárok, akik a tanítóképzésen felül részesei voltak Jászberény és a térség minden megmozdulásának, közösségi értékteremtésének.

Az új évezred tudástársadalmában, globalizációs, infokommunikációs világában más szerep hárul az intézményre. A pedagógusképzés fontos eleme, hogy a pedagógusjelölteket, közösség szervezőket alkalmassá kell tenni arra, hogy képesek legyenek behozni a jövőt az oktatási folyamat centrumába (Varga, 2008), hogy közvetíteni tudják az oktatás tartalmában és felépítésében is megújuló ismeretanyaghoz szükséges kompetenciákat, érvényesíteni tudják a nemzeti identitás értékeit, hozzá tudjanak járulni a társadalmi esélyegyenlőségek leküzdéséhez.

Az Állami Tanítóképző Intézet, majd a Jászberényi Tanítóképző Főiskola – mint a Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar jogelődje, jelenleg az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus – több mint egy évszázada a térség meghatározó felsőoktatási intézménye. Igazgatóinak, nevelőtestületének szakmai rálátása biztosíték volt az intézmény színvonalas munkájához, s kiemelkedő népművelő munkásságuk, az oktatáson kívüli tudományos, társadalmi, közéleti kapcsolataik jelentősen hozzájárultak a térség szellemi felemelkedéséhez. Évtizedeken keresztül az intézmény falait elhagyó tanítók váltak a térség pedagógusaivá, „népnevelőivé”, „népművelőivé”, közösség szervezőivé.

Irodalomjegyzék

- Bényei, M. (1998). Eötvös József művelődéspolitikai koncepciója és felnőttnevelési törekvései. In A. Maróti, K. Rubovszky., & M. Sári (Eds.) *A magyar felnőttoktatás története* (pp. 99–103). Kossuth Lajos Tudományegyetem.
- Blénessy, J. (1967). *Jászberény iskolázásának és közművelődésének története a középkortól a 19. század végéig*. Jász Múzeum.
- Bognár, Gy. (1947). *A Jászberényi Vándorkönyvtárak munkája*. Sylvester Rt.
- Czettler, J. (1995). *Mezőgazdaság és szociális kérdés. „A Jászságért” Alapítvány*, Püski Kiadó.
- Durkó, M., & Szabó, J. (1999). Az ezredforduló kihívása: az integráló andragógia. *Magyar Pedagógia*, 99(3) 307–321.
- Feketéné Szakos, É. (2009). Az első hazai andragógiai DELFI kutatás eredménye. *Magyar Pedagógia*, 103(3), 339–369.
- Intézeti Irattár, 1958. okt. 17. jegyzőkönyv (1972). A Jászberényi Tanítóképző Intézet Évkönyve 1968–1971. Hűtőgépgyár Nyomdája.
- Jantsky, B. (Ed.) (1947). *A Jászberényi Állami Líceum és Tanítóképző-Intézet Évkönyve az 1946–47. iskolai évről*. Pesti Nyomda.
- Jászberényi Hírlap (1899. január 15. II. évf. 3. szám.). Jászberényi Hírlap.
- Megnyílt a jászberényi népfőiskola. (1942. január 10.). Jász Hírlap.

- Jászkürt (1947a, szeptember 6.). *Jászkürt*.
- Jászkürt (1947b, november). *Jászkürt*.
- Jászkürt (1947c, február). *Jászkürt*.
- Kiskun, J. (1943). Népfőiskolai tanfolyam Jászberényben. In J. Soós (Ed.). *Jász-Nagykun-Szolnok vármegye iskolán kívüli népművelésének története* (pp. 227–230). Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye Népművelési Bizottságának Kiadása.
- Koltai, D. (2000). Az andragógia funkcióváltása. *Erdélyi Pszichológiai Szemle*, 1(1), 57–68.
- Kopácsy, B. (Ed.) (1972). *A Jászberényi Tanítóképző Intézet Évkönyve 1968–1971*. Hűtőgépgyár Nyomdája.
- Kopácsy, B. (Ed.) (1980). *A Jászberényi Tanítóképző Főiskola Évkönyve a felsőfokú tanítóképzés 20. évfordulójára*. Hűtőgépgyár Nyomdája.
- Kormos, S. (1996). *Közművelődési intézmények és szervezetek*. Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Lóczi, B. (2006). *Emléktábla helyett... Megemlékezés a volt jászberényi Magyar Királyi Földművesiskola, majd Mezőgazdasági szakiskoláról*. Verzál-Print Kft.
- Móczár, M. (Ed.) (1934). *A Jászberényi M. Kir. Állami Elemi Népiskolai Tanítóképző-Intézet Értesítője az 1933–34. isk. évről. (17. tanév)*. Kovács Vendel Könyvnyomdája.
- Móricz, Zs. Verseny az iskolában. (1934, december 2). *Pesti Napló*.
- Nagy, J., & Tóth, J. (1970). *Jászberény város története a felszabadulástól napjainkig*. Jászberény Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága.
- Tóthpál, J. (1977). A művelődési otthonok rendeltetése és funkciói. *Kultúra és Közösség*, (1), 59–63.
- Varga, L. (2008). Egy athéni tanulmányút tapasztalatai. *Vivat Academia-Sopron*, (1), 12–13.
- Varró, B. (2017). ...ami a 100 évből kimaradt. In B. Varró (Ed.) *Eszterházy Károly Egyetem Jászberényi Campus 100 éves jubileumi évkönyv* (pp. 21–59). Pauker Holding Kft.

Mellékletek

1. számú melléklet

Verseny az iskolában (Móricz, 1934, o. n.)

Móricz Zsigmond járt Jászberényben, s meglátogatta a város két intézményét. A Pesti Napló 1934. december 2-i számában *Verseny az iskolában* címmel így ír erről:

„Jászberényben jártam, s megnéztem ott két főiskolát. Egyik a tanítóképezde, a másik a gimnázium.

A tanítóképezde gróf Klebelsberg Kunó utolsó hatalmas alkotása. Huszonkilenc ablakot olvastam meg a homlokzatán, hármastagozásban. A mező szélén álló putrik vannak vele szemben és a jász föld bokros, lombos téli képe. Éppen most rakják ki előtte kocka kövekből az úttestet. Vasrács-kerítés, parkozott kör; valóságos kastély. A folyosók, a termek a mai építési technika legmagasabb követelményei szerint. Az egész intézet berendezése higiénia és kultúra követelése szerint a legtökéletesebb. Ebben a csatornázatlan városban a saját vízvezeték, villanyvilágítás és termek és tanulószobák végtelen sora. Tizenkét munkaterem az ifjúság számára a tantermeken kívül és csak zongoraszoba kilenc. Díszterem és tornacsarnok, linóleummal behúzva, a legtökéletesebb felszerelés mindenütt.

A folyosókon új és ötletes statisztikai s rendszerező ismereteket nyújtó táblázatok a képeken kívül.

Amit anyagiakban egy iskolának adni lehet, ez itt ma mind együtt van.

S mégsem ez volt a legnagyobb szenzáció számomra, amit kaptam, hanem az, hogy az iskola tanárainak szellemében valami példátlan lelkes versenyző munkát találtam az egész vonalon.

Itt teljes mértékben életre lépett a pedagógia új módszere: hogy a növendékekkel saját, cselekvő, önálló és kutató munkát végeznek a tanárok. Végighallgattam például egy pedagógiai gyakorlattal foglalkozó órát. A fiúk az akarat nevelésének a kérdésével foglalkoztak. Szakkönyveket olvastak hozzá és a tanár vezetésével, gyakran a tanárral vitába bocsátkozva boncolták a problémát. Álmélkodva láttam, hogy szinte teljesen megszűnt a régi feleltető, kikérdező és magoltató módszer. A diákok egészen egyéni gondolatokat adtak elő. Egy előadó valósággal szónoki beszédet mondott, melyet le lehetett volna gyorsírással írni és közölni, hogy az egész ország vegye tudomásul, mi ma a fiatal nemzedék felfogása az akarat nevelés címén a nemzetnevelő kérdések körül. Egy másik fiú nem volt meggyőzve, ellenben meggyőződéssel fejezte ki, hogy »tisztán az akarat nevelése nem oldhat meg semmit, ha az akarat nem irányul pozitív és helyes célok felé.« A törvényszéki tárgyalások illusztrálhatják tételének helyességét. S a tanár a vitában csak mint küzdő fél vett részt, a gondolatok harca folyt le.»

2. számú melléklet

Megnyílt a jászberényi népfőiskola (Jász Hírlap, 1942, (o. n.)

Absztrakt

A Jászberényi Campus közösségépítő szerepe címmel az előadás vizsgálni kívánja az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus közösségépítő szerepét a kezdetektől napjainkig. Kitér az egykori intézmény népoktatásban betöltött szerepére, a tanyai iskolák, a társadalmi szervezetek meghatározó tevékenységeire. Bemutatja a tanítóképző intézet egykori vezetőinek, tantesületének a tanulmányi munka mellett végzett hangsúlyos népművelési munkáit. Végigkíséri az 1960-as, majd az 1970-es években történt oktatáspolitikai változásokat, amelyek meghatározták az intézmény népművelésben betöltött szerepét. Az 1980-as, 90-es években, a Művelődési Minisztérium javaslatára

és támogatásával átalakított képzések népművelő, majd andragógia, jelenleg közösségsszervezés szakokon képezik a szakembereket. A történelemben való visszatekintés jól tükrözi, hogy napjaink közösségsszervező tevékenysége, a közösségi értékteremtés a múltban gyökerezik, amelynek kihagyhatatlan résztvevője volt a térség egyetlen felsőoktatási intézménye, az abban oktató, nevelő tanárok, akik a tanítóképzésen felül részesei voltak Jászberény és a térség minden megmozdulásának, közösségi értékteremtésének.